

УДК 378.14

Ганна Товканець

МОТИВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Зміни в суспільно-економічній, політичній, освітній сферах потребують нових підходів до застосування форм і засобів, які адекватно сприйматиме молоде покоління. Швидкість включення викладача і студента у навчальну діяльність, стійкість їх інтересу до неї, наполегливість у вирішенні навчальних завдань, підтримка діяльності на необхідному рівні активності зумовлюються наявністю мотиваційного компонента у процесі навчання у вищій школі.

Проблема мотиваційних технологій активно вивчалася вітчизняними і зарубіжними вченими. Предметом наукового дослідження застосування мотиваційних технологій було у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Б. Брдічка, Ч. Бонуелл, А. Гебос, В. Донхем, В. Галузинський, М. Євтух, О. Пометун, І. Проуха, Л. Рейнольд, Т. Сазерленд, Ю. Швалб, П. Шевчук, Б. Шуневич, П. Фенрих та ін.

Дослідники визначають, що формуванню у студентів позитивної мотивації до навчання сприяють різні чинники, а саме: усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання; усвідомлення теоретичної та практичної значущості знань, яких набувають студенти; емоційна форма викладу матеріалу; показ “перспективних ліній” у розвитку наукових понять; професійна спрямованість навчальної діяльності; добір завдань, які створюють проблемні ситуації у структурі навчальної діяльності; наявність допитливості, зацікавленості, “пізнавального психологічного клімату” в навчальній групі [6]. Проте, на нашу думку, доцільним є розгляд застосування мотиваційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців у вищій школі, що і є предметом даної статті.

Мета статті – здійснити аналіз освітніх технологій, що стимулюють студентів вищого навчального закладу до активного засвоєння знань, формування практичних професійних умінь і навичок.

Зазначимо, що вдосконалення системи мотивації на рівні вищого навчального закладу може будуватися на таких засадах: використання при побудові навчальних планів і організації самостійної та індивідуальної навчальної діяльності студента особистісно орієнтованого та студенто орієнтованого підходу; активне використання розвивальних технологій у профе-

сійній освіті та технологій саморегульованого навчання: когнітивно орієнтовані технології: діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, тренінг, кейс-метод тощо; діяльнісно орієнтовані технології (метод проєктів і метод спрямовуючих тестів, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні дидактичні завдання, технологічні карти, імітаційно-ігрове моделювання технологічних процесів) тощо [10]; застосування технологій розвитку творчого потенціалу студентів (обговорення дискусійних питань проблемного характеру, презентації доповідей за результатами науково-практичної роботи дослідницького характеру); аналіз реальних практичних ситуацій, додатковий перегляд роздаткового ілюстративного матеріалу (таблиці, графіки, схеми тощо), формування творчих завдань для самостійної роботи, впровадження системи активних методів навчання при забезпеченні роботи студентів у малих групах із метою вияву індивідуальних здібностей, залучення до участі у наукових гуртках, участь у підготовці студентів до виступів на вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях з використанням мультимедійного забезпечення, стимулювання до написання наукових статей, проведення тренінгових занять з економічних дисциплін фахового спрямування, забезпечення необхідними науково-методичними розробками; надання можливості користуватися сучасними комп'ютерними програмами тощо [2, с. 97–124].

Розглянемо детальніше освітні технології, що мотивують студентів економічних спеціальностей до активного засвоєння знань, формування практичних професійних умінь і навичок.

Формування особистісних і професійно орієнтованих якостей майбутнього фахівця економічного профілю (організаторські здібності: делегування повноважень, уміння планувати час, управляти проєктами, підтримувати зворотний зв'язок, розробляти стратегії навчання, приймати рішення і розв'язувати проблеми; технологічні вміння, уміння використовувати техніку, комп'ютерні навички і здатності інформаційного керування; здатність отримувати й аналізувати інформацію з різних джерел; здатність працювати автономно; відповідальність за якість; системне мислення; прийняття рішень; орієнтація на результат; переконувати, відстоювати думку; здатність до ініціативи і підприємництва; аналітичні здатності; креативність; гнучкість, швидка й адекватна реакція; здатність до навчання), окрім традиційних форм, забезпечує дистанційне навчання, основними перевагами якого є: незначні витрати на встановлення та обслуговування системи дистанційного навчання; швидкість і висока якість надання/викладання навчальних матеріалів; зручний та ефективний рівень оцінювання засвоєних знань і виконання самостійних робіт; залу-

чення більшої кількості абітурієнтів; зручний інтерактивний інтерфейс, що дає змогу розпочати роботу без поглиблених знань комп'ютера; доступ до системи з мережі Інтернет дозволяє брати участь у навчальному процесі з будь-якого куточка світу; збільшення конкурентоспроможності навчального закладу та застосування в роботі новітніх сучасних інформаційних технологій [11; 12; 13]. За допомогою систем дистанційного навчання навчальні матеріали оформляються у вигляді модулів – тематичних одиниць курсу. Готовий курс розміщується на веб-сторінці з додатком способів самотестування, а контактування зі студентом здійснюється за допомогою інтерактивних засобів (відео-, аудіозв'язок, звичайний чат) або електронної пошти. На основі комп'ютерних технологій активно розвивається віртуальна освіта. На розвиток віртуальних навчальних закладів значною мірою впливають: можливості та гнучкість нових інформаційних технологій; зниження вартості; збільшення можливого об'єму знань; необхідність об'єктивного покращення якості навчання й оперативно використовувати новітні досягнення наукових знань.

Формування інтелектуальної автономності та розвиток соціальної компетентності, здатності до критики і самокритики; здатності працювати в міждисциплінарній команді; здатності взаємодіяти з експертами в інших предметних областях; здатності до лідерства; волі до успіху, розуміння культур і звичаїв інших країн; здатності сприймати міжкультурні розбіжності; здатності працювати у міжнародному контексті; прихильності до етичних цінностей здійснюється на основі активних освітніх технологій, серед яких інтерактивне навчання [7, с. 40–46]. Принциповими особливостями такого виду навчання є самостійне конструювання моделі індивідуального розвитку й організації навчальної діяльності та врахування культурного і ціннісного досвіду. Американські дослідники Д. Джонсон (D. Johnson) і Р. Джонсон (R. Johnson) рекомендують такі “кроки конструювання знання в інтерактивній взаємодії”: зосередження наявного знання в одну позицію; захист цієї позиції перед іншими позиціями; спроба відбиття атаки на власну позицію; реверс позицій, щоб побачити предмет із різних точок зору; створення образу (предмета), який всі приймають. Підкреслюється, що у навчальному процесі вищого навчального закладу виокремлюються різні компоненти: рамкові умови (аудиторії, розклад занять, матеріально-технічне забезпечення); викладач і студент; мета; методи, що забезпечують процес передачі та засвоєння знань [5, с. 87–107].

Інтерактивне навчання передбачає зміщення акценту з діяльності викладача на діяльність студента. Основна увага спрямована на вдоскона-

лення діяльності викладача, враховуючи участь студента як стратегію інтерактивного навчання, як деяку безперервну множину (континуум) способів організації активної навчальної діяльності студентів, оскільки, на думку американських дослідників Ч. Бонуеллом (Ch. Bonuell) і Т. Сазерленд (T. Sutherland), успіх активних методів навчання залежить від обстановки в аудиторії, яка дає змогу студентам не боятися ризикувати і забезпечує задоволення потреб та інтересів студентів [3, с. 47–66].

Одним зі способів реалізації інтерактивного навчання, у багатьох моделях якого закладені конструктивістські підходи, є кооперативне навчання. Потенційно кооперативне навчання передбачає досягнення інтелектуальної автономності людини і можливості розвитку соціальної компетентності. Відбувається це за рахунок взаємодії п'яти основних компонентів, якими є: позитивна взаємозалежність [5, с. 87–107], структурована індивідуальна відповідальність (індивідуальне тестування; пояснення кожним студентом змісту вивченого ним матеріалу своєму однокласнику; спостереження за кожною групою та документування особистого вкладу кожного студента); забезпечення стимулювання студентами успіхів один одного (допомагаючи, сприяючи, підтримуючи, стимулюючи і схвалюючи зусилля один одного); навчання студентів необхідних соціальних навичок і забезпечення їх використання (лідерство, прийняття рішення, створення довіри, комунікація й управління конфліктами); забезпечення включення студентів у груповий навчальний процес. Інтерактивні методи виникають із вибору концепції людини, на яку спирається: колективістської, суть якої полягає в тому, що людина як індивід має цінність лише в суспільстві; індивідуалістичної, де переважає цінність індивіда, для якого суспільство є лише загрозою; персоналістичної, яка виходить із того, що основою є добро конкретної особи, але те добро реалізується спільно з іншими людьми [7, с. 26–27].

Технологія застосування інтерактивних технологій передбачає декілька етапів: визначення потреб тих, на кого спрямоване навчання; визначення мети навчання; створення концепції навчання, тобто формування обсягу знань та інформації, які подаються на заняттях, а також пакету вмінь, якими повинні оволодіти учасники – на цьому етапі навчання слід розглядати як однорідну, взаємопов'язану цілісність; добір методів навчання, які найкраще відповідають визначеним цілям, а також пристосовані до характеру та можливостей учасників процесу навчання; аналіз та підготовка необхідних ресурсів, із допомогою яких проводитиметься заняття: компетентність викладачів, навчальне приміщення, технічні засоби навчання, методичні, навчальні

й інформаційні матеріали тощо; створення кінцевого варіанту навчальної програми – загальна тривалість вишколу й окремих його частин, визначення тривалості та кількості перерв, уточнення принципів співпраці усіх викладачів, які здійснюють навчання.

Під час проведення інтерактивного навчання важливими є методи, які умовно можна поділити на декілька груп, а саме: методи передачі інформації (вступне слово, вступ до дискусії, доповідь, лекція з візуалізацією, дискусія, матеріали для самостійного вивчення, інструкції, аудіо- та відеоматеріали); методи ведення дискусії (дискусія, оксфордські дебати, списки можливостей тощо); методи вдосконалення вмінь (комплекти завдань, комплекти проблем, практикування, тренінг); методи забезпечення засвоєння знань про процеси (інструкція “крок за кроком”, списки завдань, плани дій, вказівки для планування); спостереження за процесами (затримання дій, “акваріум”), розв’язування проблем (“мозковий штурм”, техніка номінальних груп, консультації); імітаційні методи (ситуаційні вправи, імітації, рольова гра) [7, с. 43–56].

Формування соціальних компетенцій (виховує свідоме ставлення студентів до свого професійного майбутнього, громадського життя, суспільного життя країни), полікультурних компетенцій (привчає студентів переносити культурно-образні типи в сучасність, уявляти себе на місці інших людей, розуміти нестандартність кожної особистості, її неповторність), комунікативні компетенції (у процесі роботи в групах розвивається вміння передавати та сприймати інформацію в реальному вимірі), інформаційні компетенції (стимулює дослідницькі вміння і навички студентів, які передбачають використання допоміжної літератури, комп’ютерних інформаційних джерел – бажання і вміння орієнтуватися в інформаційному просторі), компетенції саморозвитку та самоосвіти (стимулює студентів до самостійного здобування знань, виховує самостійність у пізнавальній діяльності, заохочує розвивати свій інтелект відповідно до вимог життя), компетенції здатності до творчої діяльності (сприяє залученню студентів до активної пошукової, дослідницької роботи, яка за своєю сутністю є творчою діяльністю) забезпечує метод проектів.

Метод проектів допомагає формувати критичне мислення: аналітичне, асоціативне, самостійне, логічне, системне, творче; здійснювати уявний експеримент, самостійно переносити знання для вирішення нових завдань і проблем, комбінувати раніше відомі методи вирішення завдань у новий спосіб, передбачати можливі наслідки рішень, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Крім цього, формуються специфічні навички роботи з інформацією: відбір із різних джерел, аналіз, систематизація й узагаль-

нення, виявлення проблем у різних галузях знань, висування обґрунтованих гіпотез їх рішень, експеримент, аргументовані висновки, статистична обробка даних, оформлення результатів, робота в колективі. За такої побудови навчального процесу дещо змінюється роль систематизації знань, оскільки педагогу доводиться не стільки передавати студентам знання, скільки навчати здобувати ці знання самостійно, вміти користуватися ними для вирішення пізнавальних і практичних завдань; організовувати роботу студентів у різноманітних групах; добирати завдання – проблеми, які не мають однозначного вирішення; вміти самостійно користуватися джерелами інформації та вчити студентів її аналізувати. За умов такої організації навчання, спрямованого на діяльність, досягаються такі цілі: зростає професійна компетентність (молодим людям належить у житті працювати у швидкозмінних соціальних і економічних ситуаціях із непередбачуваними наслідками і приймати рішення на високому професійному рівні, тому ця технологія (метод проектів) дозволяє відшліфувати знання та набуті досвіду майбутньої професійної діяльності); підвищення навчальної компетентності (за таких умов важливо не просто засвоїти нове, а навчитися самостійно здобувати потрібні знання і застосовувати їх на практиці); поглиблення соціальної компетентності (одним із методів навчання даної технології є робота в групах, завдяки чому студенти вчаться працювати в колективі, вибудовувати відносини з людьми).

Таке навчання дає змогу не лише залучати студентів до роботи, а і практикувати спільну роботу з викладачем та включати міждисциплінарні зв'язки. Проективне навчання може здійснюватися в різних формах і не може бути чітко визначене. Загалом проективне навчання дозволяє сформувати команду, в якій кожен член обирає прийнятну для нього роль відповідно до індивідуально-типологічних властивостей. Невід'ємною складовою проективного навчання є оприлюднення результатів роботи перед групою або ж перед широким загалом (наприклад, через Інтернет) [15]. Проективне навчання – це визначені складні практичні завдання (тематичний випуск), пов'язані з реальним життям, які необхідно вирішувати за допомогою як теоретичних, так і практичних методів роботи, що приводить до формування адекватного освітнього продукту. Водночас чеські науковці підкреслюють, що не можна абсолютизувати метод проектів, оскільки навчання не може бути вибудоване лише на основі обмеженого досвіду студентів або для створення проектів, на противагу навчанню як регулярному і систематичному курсу, бо студент повинен свої знання, навички і досвід синтезувати, щоб застосувати в реальних ситуаціях, а це можливо лише в рамках системного навчання [12; 13; 15].

Чеський педагог О. Хлуп (O. Chlup) ще у тридцятих роках ХХ ст. виокремлював проєктивне навчання як прогресивну форму організації навчальної діяльності, оскільки, на його думку, студенти, працюючи над реалізацією проєкту, вирішують певну послідовність складних завдань, підпорядкованих одній меті, що в кінцевому підсумку приводить до досягнення поставленої цілі [14, с 467–468]. Чеський педагог І. Проуха (J. Průcha) визначає проєктивне навчання як “спосіб підготовки студентів до набуття практичного досвіду та проведення наукових досліджень. У процесі проєктивного навчання здійснюється групове навчання, що активізує і мотивує студентів до спільного вирішення проблеми” [16, с 184]. Проєктивне навчання є конкретним типом навчальних завдань, у яких студенти повинні обрати тему і напрям своїх досліджень. Це завдання, яке потребує ініціативи, творчості та організаторських здібностей, а також спонукає брати на себе відповідальність за вирішення проблем, пов’язаних із цією темою. “Проєкт є завданням або серією завдань, які розробляють студенти за завданням педагога індивідуально, але іноді й у групах”. Значною перевагою проєктної діяльності є формування професійних умінь, а саме: планувати роботу, попередньо прораховуючи можливі результати; використовувати альтернативні джерела інформації; аналізувати, зіставляти факти, аргументувати свою думку; приймати рішення; налагоджувати соціальні контакти; створювати “кінцевий продукт” – доповідь, реферат, фільм, календар, журнал, проспект, сценарій; представляти створене перед аудиторією; оцінювати себе й інших. Метод проєктів – це педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення студентів у зміст тих або інших проєктів дає можливість пізнати нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі. Підкреслимо, що для студентів економічних спеціальностей проєкт – це задача з відомими початковими даними і результатами, які визначають спосіб її розв’язання. Проєкт включає проблему (задум), способи реалізації (вирішення проблеми) та результати проєкту. Схематично це можна зобразити, як на рис. 1. Концепція проєкту – це попередній план впровадження бізнес-ідеї проєкту, який надається керівнику підприємства або потенційному інвестору з метою оцінки перспективності цієї бізнес-пропозиції. Метою оцінки є відбір із декількох альтернативних проєктів найбільш перспективного.

Тренінги спрямовані на формування та розвиток творчої особистості і професійної компетентності, є одним із провідних методів творчого професійного навчання.

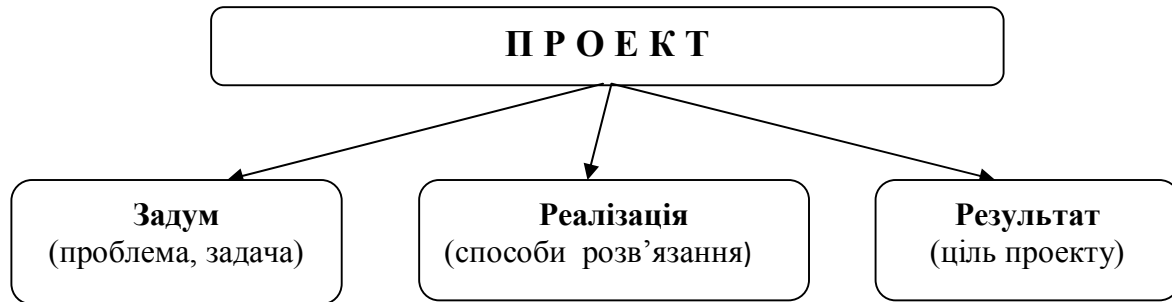

Рис. 1. Основні елементи проекту

Використання тренінгів зумовлюється необхідністю забезпечення доступу до нових педагогічних і дидактичних підходів та їх розвиток для того, щоб вони сприяли оволодінню навичками і розвивали компетентність і здібності, пов'язані з комунікацією, творчим і критичним аналізом, незалежним мисленням у полікультурному контексті, коли творчість також засновується на поєднанні традиційних знань і навичок із сучасною наукою і технікою. Ефективність тренінгів полягає у тому, що під час тренінгових занять первинний вплив здійснюється не безпосередньо на пізнавальну сферу психіки людини (сприйняття, увага, пам'ять, мислення), а через емоційно-почуттєву і мотиваційну сфери. Використовуючи різноманітні тренінгові методи (рольова гра, групова дискусія, вправи з вербальної та невербальної комунікації, тренування певних навичок, відеозворотний зв'язок та ін.), студент набуває досвіду переживання певних ситуацій, своїх психічних станів, фіксує та запам'ятовує емоційне забарвлення під час вирішення тих чи інших тренінгових завдань. Набутий емоційно-почуттєвий досвід зазнає інтелектуальної обробки та надійно зберігається емоційною та перцептивною пам'яттю, що допомагає формувати необхідні навички, знання, уявлення, погляди і цінності, які ним уже сприймаються як власні, а не нав'язані зовні. Серед переваг, які має тренінг як активна форма навчання перед традиційними методами, можна визначити такі: максимальна наближеність до реальної практичної діяльності; діяльність учасника відповідно до статусу своєї ролі; набуття учасниками творчого досвіду розробки та виконання колективних рішень; створення певного емоційного й інтелектуально-пізнавального настрою, що надає можливість істотно активізувати й інтенсифікувати процес навчання та процес формування творчості.

Однією з провідних цілей організації та проведення бізнес-тренінгів є формування професійних умінь майбутніх економістів і можливостей їх використання у практичній діяльності. Спеціалізовані тренінгові програми рекомендується розробляти в рамках робочих і навчальних про-

грам із кількох практичних економічних дисциплін, які мають ґрунтуватися на інтеграції їх змісту. При цьому місце і роль бізнес-тренінгів у системі спеціальної підготовки майбутніх економістів визначається відповідно до основних дидактичних концепцій і технологій професійної підготовки, які відрізняються формами і методами навчання. У процесі організації тренінгів при визначенні основних ознак необхідно враховувати їх призначення: тренінг виконання, тренінг розв'язання проблем, тренінг прийняття рішень, тренінг проектування. Від застосування методів і прийомів навчання залежить результативність бізнес-тренінгу, можливість набуття практичного досвіду учасників, формування таких професійних якостей, як: здатність приймати рішення, самоорганізація навчання, системне мислення, самостійність, ініціативність, адаптація до нових умов, комерційна та ділова орієнтація, цілеспрямованість, наполегливість, уміння систематизувати інформацію, пошук і аналіз нової інформації, комунікативні вміння, конструктивність та ін. [19, с. 191].

При підготовці бізнес-тренінгів важливо звернути увагу на актуальність і цікавість обраної теми тренінгової програми, добір проблемної ситуації (роздатковий матеріал, чіткість обґрунтування мети, постановки основних завдань, пояснення правил участі, раціональний розподіл часу для різних його етапів, залучення до роботи всіх учасників, взаємодія учасників, регламентація результатів і критерії оцінювання). Впровадження тренінгового підходу до виконання комплексних розрахунково-аналітичних і творчих завдань, який інтегрує зміст спеціальних економічних дисциплін, дає змогу студентам навчитися працювати в команді, виявити свої професійно важливі якості, проаналізувати змодельовані реальні ситуаційні завдання, продемонструвати системність, розглядаючи наявні проблеми для досягнення поставленої мети, показати вміння визначити й упорядкувати пріоритети, запропонувати всі можливі способи розв'язання поставлених завдань, прийняти конкретне рішення, обґрунтувати його, презентувати власні розробки, захистити результати виконаної роботи. Тренінги водночас сприяють змістовому збагаченню навчальних економічних дисциплін, розвитку наукової творчості, зміцненню взаємозв'язку науки і практики [5, с. 86–89].

Використання системного підходу до організації навчального процесу та викладання професійно спрямованих дисциплін практичного спрямування сприяє розвитку творчих здібностей студентів, підвищенню їх інтелектуального рівня, виявленню управлінських інтересів майбутніх фахівців економічної галузі, підвищенню їх конкурентоспроможності, формуванню самостійності, ініціативності, творчого підходу при вирішенні пріоритетних і

актуальних завдань практичної діяльності. Ефективні форми і методи навчання у вищій школі економічного профілю спрямовані на організацію багатосторонньої комунікації у навчальній діяльності та формування самостійності студента, що сприяє вдосконаленню професійної та соціальної компетентності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі застосування інноваційних форм організації навчального процесу й ефективності практичної професійної підготовки, вивченні світового та європейського досвіду застосування мотиваційних технологій у вищій школі.

Посилання:

1. *Алексеевський В. С.* Мотивація і самомотивація до навчання [Електронний ресурс] / *В. С. Алексеевський*. — Режим доступу : <http://www.dreamcity.com.ua/doc/10/1/158>
2. *Барнетт Р.* Осмысление университета / Пер. с англ. *Р. Е. Гайлевича* // Образование в современной культуре / под ред. *М. А. Гусаковского*. — Минск, 2001. — С. 97—124.
3. *Бонуэлл Ч. К.* Непрерывность активного обучения: выбор видов деятельности для активизации учебной работы студентов в аудитории / *Бонуэлл Ч. К., Сазерленд Т. Е.* ; пер. с англ. *Л. Г. Кирилюк* // Университетское образование от эффективного преподавания к эффективному учению : Сб. рефератов статей по дидактике высшей школы / Белорусский государственный университет ; Центр проблем развития образования. — Минск, 2001. — С. 47—66.
4. *Гебос А. И.* Психология познавательной активности учащихся (в обучении) / *А. И. Гебос*. — Кишинев : Штиинца, 1975. — 104 с.
5. *Гриценко Л. Л.* Системний підхід до розвитку творчого потенціалу студентів у процесі вивчення фінансових дисциплін // Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : Збірник матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (м. Севастополь, 29–30 квітня 2010 р.). — 2010. — С. 86–89.
6. *Джонсон Д. В.* Кооперативное обучение возвращается в колледж / *Джонсон Д. В., Джонсон Р. Т., Смит К. А.* ; пер. с англ. *Л. Г. Кирилюк* // Университетское образование от эффективного преподавания к эффективному учению : Сб. рефератов статей по дидактике высшей школы / Белорусский гос. Университет ; Центр проблем развития образования. — Минск, 2001. — С. 87—107.
7. *Жак Д.* Прекратите оправдывать неприемлемое / Пер. с англ. *Р. Е. Гайлевича* // Университетское образование от эффективного преподавания к эффективному учению : Сб. реф. статей по дидактике высшей школы / Белорусский государственный университет ; Центр проблем развития образования. — Минск, 2001. — С. 40—46.
8. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник. / За заг. ред. *П. Шевчука і П. Фенриха*. — Щецін : Вид-во WSAP, 2005. — 170 с.
9. *Малинаускас Р. К.* Мотивация студентов разных периодов обучения / *Р. К. Малинаускас* // Социологические исследования. — 2005. — № 3. — С. 134—138.
10. *Швалб Ю. М.* Задачный подход к построению учебного тренинга в ВУЗе / *Ю. М. Швалб* // Психологічні тренінгові технології у правоохоронній діяльності: науково-методичні та організаційно-практичні проблеми впровадження і використання, перспективи розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Донецьк, 27-28 травня 2005 року. — Донецьк : ДЮІ МВС при ДонНУ, 2005. — С. 15—24.
11. *Шуневич Б. І.* Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки : [монографія] / *Б. І. Шуневич*. — К. : КНУ, 2005. — 365 с.

12. *Brdička Bořivoj* Role internetu ve vzdělávání / *Bořivoj Brdička*. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://it.pedf.cuni.cz/bobr/role/ka56.htm>
13. Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=mod>
14. *Chlup O.* Pedagogická encyklopedie / *O. Chlup, J. Kubálek, J. Uher*. — Praha : Novina-tiskařské a vydavatelské závody, 1939. — 478 s.
15. *Hylén J.* Open educational resources: Opportunities and challenges / *J. Hylén* // OECD, 2007 [the Organisation for Economic Cooperation and Development]. Centre for Educational Research and Innovation, Paris. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : org/edu/ceiri/37351085.pd.
16. *Prucha Jiri* Distanční studium v otázkách (Převodce studujících a zájemců o studium). Centrum pro studium vysokého školství Národní centrum distančního vzdělávání / *Jiri Prucha, Jiri Mika*. — Praha, 1999. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.csvs.cz>

References (transliterated and translated):

1. *Aliexsieievskiy V. S.* Motyvatsiia i samomotyvatsiia do navchannia (Motivation and self-motivation to learn). — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.dreamcity.com.ua/doc/10/1/158>
2. *Barnett R.* Osmyslenie universiteta (Understanding the University). / Trans. from English by *R. E. Gailevich* // Education in contemporary culture / Ed. by *M. A. Gusakovskiy*. Minsk, 2001. P. 97—124.
3. *Bonuell Ch. K. & Sutherland T. E.* Nepreryvnost' aktivnogo obuchenija: vybor vidov dejatel'nosti dlja aktivizacii uchebnoj raboty studentov v auditorii (Active learning continuum: the choice of activities to enhance the study of students in the classroom). / Trans. from English by *L. G. Kiriliuk* // University education: from effective teaching to effective learning : Collection of abstracts on higher school didactics / Belarusian State University; Center for Development of Education. Minsk, 2001. P. 47—66.
4. *Gebos A. I.* Psihologija poznavatel'noj aktivnosti uchashhihsja (v obuchenii) (Psychology of cognitive activity of students (while learning)). Chisinau, 1975. 104 p.
5. *Hrytsenko L. L.* Systemnyi pidkhid do rozvytku tvorchoho potentsialu studentiv u protsesi vyvchennia finansovykh dystsyplin (System approach to the development of students' creative potential while learning financial disciplines). // Financial Education: Current State, Problems and Prospects for Development: Proceedings of the International educational conference (Sevastopol, 29-30 April 2010). P. 86—89.
6. *Johnson D. V., Johnson R. T., Smith K. A.* Kooperativnoe obuchenie vozvrashhaetsja v kolledzh (Cooperative learning returns to college). / Trans. from English by *L. G. Kiriliuk* // University education: from effective teaching to effective learning : Collection of abstracts on higher school didactics / Belarusian State University; Center for Development of Education. Minsk, 2001. P. 87—107.
7. *Jacques D.* Prekratite opravdyvat' nepriemlemoe (Stop justifying inappropriate) / Trans. from English by *R. E. Gailevich* // University education: from effective teaching to effective learning : Collection of abstracts on higher school didactics / Belarusian State University; Center for Development of Education. Minsk, 2001. P. 40—46.
8. Interaktyvni metody navchannia : navch. posibnyk (Interactive teaching methods : teach. Guide). / Ed. by *P. Shevchuk & P. Fenrykh*. Szczecin, 2005. 170 p.
9. *Malinauskas R. K.* Motivacija studentov raznyh periodov obuchenija (Motivating students of different periods of study). // Sociological studies, 2005. № 3. P. 134—138.
10. *Shvalb Yu. M.* Zadachnyj podhod k postroeniyu uchebnogo treninga v VUZe (Task approach to the construction of educational training at higher schools) // Mental training techniques in the law enforcement : scientific and methodological, organizational and practical problems of

- implementation and use, development prospects : proceedings of the International Scientific and Practical Conference, Donetsk, May 27-28, 2005. P. 15—24.
11. *Shunevych B. I.* Dystantsiine navchannia v systemi vyshchoi osvity Yevropy ta Pivnichnoi Ameriky : [monohrafiia] (Distance Learning in Higher Education in Europe and North America : [monograph]). Kyiv, 2005. 365 p.
 12. *Brdička Bořivoj.* Role internetu ve vzdělávání (Role of the Internet in education). — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://it.pedf.cuni.cz/bobr/role/ka56.htm/>
 13. Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy (Center for Economic and Social Analysis). — [Electronic resource]. — Mode of access : http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=mod_
 14. *Chlup O., Kubálek J., Uher J.* Pedagogická encyklopedie (Pedagogical encyclopedia). Praha : Novina-tiskařské a vydavatelské závody, 1939. 478 p.
 15. *Hylén J.* Open educational resources: Opportunities and challenges // OECD, 2007 [the Organisation for Economic Cooperation and Development]. Center for Educational Research and Innovation, Paris. — [Electronic resource]. — Mode of access : org/edu/cei/37351085.pd.
 16. *Prucha Jiri & Mika Jiri.* Distančni studium v otazkach (Pruvodce studujících a zajemcu o studium). Centrum pro studium vysokeho kolstvi Narodni centrum distancniho vzdělávání (Distance learning in questions (guide for learners and prospective students). Center for the Study of Higher Education of National Center for Distance Education, Praha, 1999. — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.csvs.cz>

Стаття надійшла до редакції 28.07.2014

А. Товканец

Мотивационные образовательные технологии в профессиональной подготовке будущих экономистов в высшей школе

В статье осуществлен анализ влияния мотивационных образовательных технологий на формирование профессиональной компетентности будущих специалистов экономической сферы. Охарактеризованы дистанционное обучение, проективное обучение, тренинги как эффективные технологии стимулирования учебной деятельности студентов. Подчеркнуто, что мотивационные образовательные технологии способствуют формированию интеллектуальной автономности, способности к критике и самокритике; способности работать в междисциплинарной команде, взаимодействовать с экспертами в других предметных областях, способности к лидерству; воли к успеху, понимание культур и обычаев народов других стран; способности воспринимать межкультурные различия и работать в международном контексте; приверженности к этическим ценностям, развития социальной компетентности. Эффективные формы и методы обучения в высшей школе экономического профиля направлены на организацию многосторонней коммуникации в учебной деятельности и формирование самостоятельности студента, что способствует совершенствованию профессиональной и социальной компетентности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих экономистов, дистанционное обучение, интерактивные методы обучения, проективное обучение, тренинг, высшая школа, мотивационные образовательные технологии.

А. Tovkanets

Motivational Educational Technologies while Future Economists' Training at higher school

The article presents the analysis of the effect of motivational educational technologies on the formation of the professional competence of the future professionals of the economic sphere. The author considers distance learning, projective education, and trainings as an effective technology to stimulate students' learning activity. The paper emphasizes that moti-

vational educational technologies contribute to the formation of intellectual autonomy, the ability to critique and self-criticism; the ability to work in an interdisciplinary team, to interact with experts in other subject areas, leadership abilities; the will to succeed, the understanding of cultures and customs of other nations; the ability to perceive intercultural differences and work in an international context; the commitment to ethical values, and the development of social competence. Effective forms and methods of teaching at higher schools of economics are aimed at organizing multilateral communication in educational activity and at forming students' independence, which contributes to the improvement of professional and social competence.

Key words: future economists' training, distance learning, interactive teaching methods, projective education, training, higher school, motivational educational technology.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор О. В. Діденко